

hlásí. Dobře vím, že jest pro obžalovaného nejlepší obrana, když může panu soudcovi říci: „Sám takový!“

Necháme tedy prozatím všechny ty boháprázdné kritiky, kteří všechno naporád kritikuji, a obrátíme se jen k těm hodnějším, kritikujícím jenom výhradně knihy. Tito poctiví, prostomilí lidé vystupují také s mým míněním svým veřejně v tisku, a ne jen tak oustně a pokoutně.

Přede vším nesmíme si tajiti mrzutou pravdu, že je v Čechách (také na Moravě a na Slovensku) z dopuštění božího každý spisovatel zároveň vlastenec: a tato bytost vlastenecká jest v něm s bytostí spisovatelem nerozdílně spojena. To se zdá být sice na první pohled nepatrná věc, ale každý kritikův nejlépe ví, jaký to je zpropadený háček. — Některý spisovatel vydá knihu, některý kritikův napíše, že ta kniha nestojí za nic. Kdyby byl onen spisovatel jenom spisovatel, neměl by proti tomu úsudek žádný nic; ba ostatní spisovatelé by se v tom mínění všichni z bratrské a kolegiální lásky také shodli. Ale onen spisovatel je také vlastenec, a proto je v jeho osobě uražena sama vlast a všichni vlastenci naporád; a následovně se onen kritikův od té doby nesmí opovázit v letě po deváté a v zimě po šesté hodině z domu vyjít bez hole.

To je ale všechno ještě málo; kromě toho je v Čechách (také na Moravě a na Slovensku) každý vlastenec také (ach bože!) spisovatelem. A vlastencem může být v Čechách každý tvor, rozumný nebo nerozumný, jen když písně české zpívá, z korbeličku si nalívá, přitom nezná větší slast nežli milovat vlastní vlast!! Pak sepíše nějaké spisy a kritika o nich nesmí říci, že jsou špatné, z příčiny svrchu uvedené! Takový je stav kritiky české!

O jemine, jemine, zkormouceno jest břicho mé!

Mnozí lidé a kromě toho také Topolovský drží kritiku za zcela zbytečnou aneb za škodnou věc, a aspoň nejméně za marnění času. Hanět a posuzovat, to prý že dovede každý, ale sám napsat, to prý je těžká věc! Proti tomu se dá velmi mnoho a rozmanitě namítati.

Předně, že nedovede každý hanět ani posuzovat, aby totiž, nerozumí-li věci, tou hanou a posouzením sám sebe více nezhanobil. Neboť pouhá hana, pouhý úsudek nemůže v kritice žádného místa mít, a má-li opravdu nějaké platnosti, nemůže to jinak být než podepsáním známého uznaného jména, kterému k vůli se ten úsudek důvěrně bez důvodů přijímá. Takový ale úsudek pouhý bez důvodů, byť by si od nejslavnějšího spisovatele pocházel, není kritika.

Za druhé není kritika, jak již obyčejně lidé tomu slovu rozuměti chtějí, jenom pouhá hana, nýbrž posouzení, a při posouzení může se chvályti i hanět.

Za třetí není zapotřebí, aby kritik to, co posuzuje, sám lépe napsal dovedl. Již *Lessing*, jistě kritik a spisovatel z nejznámenitějších jeden, takto soudil; ba ještě i kritikům radil, aby pronášejíce úsudky své o vadách spisů, nikdy neudávali způsobu, jak by se nedůstatky opraviti mohly, to prý že již není ani povinnost ani potřeba. Zdálo by se, že tato věc tak patrna a pochopitelná jest, že by ani nikomu napadnouti nemohlo žádati, aby vždy posuzovatel všechno, co do břeh posouditi dovede, i také tak učiniti aneb dokonce napraviti v stavu byl: a přece velmi často v takovém smyslu mluvíti slyšíme, ba i čísti musíme. Cožpak mám, když řeknu, že děst tomu neb onomu škodí, také ihned ten děst zastaviti umět? Aneb když řeknu, že mokro obuvi škodí, již takovou obuv zhotoviti, které by mokro neškodilo? Aneb nesmím dříve říci, že jsou v některém domě malá okna, až se vyutím veškerému stavitelství a sám několik domů vystavím?— Doufám, že tyto příklady dosti patrně na mou stranu mluví, a obrácejíce je k věcem literárním uznati musíme, že kupř. člověk, který sám ani veš ukovati nedovede a také neukul, přece velmi dobře v stavu jest cítiti drsnost, nemotnost v hotových verších. Byli jistě mužové, kteří kromě kritikův pranic jiného neseřsali, a přece v dějinách literatury velmi důležitě a čestně místo zaujímají.

Za čtvrté ještě dodati musím, že jest napsati dobrou kritiku mnohem těžší a obtížnější práce než mnohý jiný literární článek, jako již kromě jiných důvodů sama *Matic* česká uznává, poněvadž kritiky v *Casopise* Českého muzea dvojnásobně honorovati bude. (To byla ovšem rána do srdce mnohých, nenávidících kritiku tak, jako netopýři světla se štítí.)

Na zastaralou již námítku, že se kritikou odstrašují mnozí, kteří by jinak spisky své na oltář vlasti položili atd., již mnohonáctkrát stejná odpověď dána jest. My zde jenom přiostríme tolik, že o takové chouloustivé vlastence, kteří se jen proto k literatuře české připojili, že snad lehčeji chvály dojíti mohou než jinde, že o takové, pravím, není co státi. Ostatně se člověk, kterému již spisovatelství v krvi leží a kterému se trochu jasnosti v hlavě blyští, ničím na světě, ani zákazem, ani strachem o výživu, a následovně ani kritikou odstrašiti nedá.

Na jinou ale námítku chytráků, že totiž kritika proto zby-